

AYOLLAR VA BOLALARDA REPRODUKTIV SALOMATLIK

Durdona G`ulomova Komiljon qizi

Buxoro viloyati G`jduvon tumani

Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi

Annotatsiya. Ushbu maqolada onalar va bolalar salomatligini saqlash va mustahkamlash, sog'lom, jismonan va aqlan barkamol bolalarni tarbiyalashga qaratilgan davlat va ijtimoiy-tibbiy tadbirlar tizimi bayon etilgan. Bu borada sog'liqni saqlash tizimida onalar va bolalar salomatligini yanada muhofaza qilish bo'yicha taklif va tavsiyalar tadqiq etilgan.

Kalit so'zlar: Reproduktiv salomatlik, inklyuziv ta'lim, "Ona va bola skrining", "Ayollar maslahatxona"lari, "Qizlar salomatlik markazlari", tibbiyot brigadalari, Perinatal markaz.

Аннотация: В данной статье описана система государственной и социально-медицинской деятельности, направленная на сохранение и укрепление здоровья матери и ребенка, воспитание здоровых, физически и умственно компетентных детей. В связи с этим исследованы предложения и рекомендации по дальнейшей охране здоровья матери и ребенка в системе здравоохранения.

Ключевые слова: Репродуктивное здоровье, инклюзивное образование, «Скрининг матери и ребенка», «Женские консультации», «Центры здоровья девочек», медицинские бригады, Перинатальный центр.

Abstract: This article describes the system of state and socio-medical activities aimed at preserving and strengthening the health of mother and child, raising healthy, physically and mentally competent children. In this regard, proposals and recommendations for further protection of maternal and child health in the health care system were examined.

Key words: Reproductive health, inclusive education, "Mother and child screening", "Women's clinics", "Girls' health centers", medical teams, Perinatal Center.

Reproduktiv salomatlik — bu reproduktiv tizim va uning faoliyatiga bog'liq barcha masalalar borasida faqat kasallik va kamchiliklar yo'qligi bo'libgina qolmay, balki to'liq jismoniy, aqliy va ijtimoiy muvaffaqiyatlar holati hamdir. Insonning eng katta boyligi bu albatta, uning sog'ligidir. Shu bois, keyingi yillarda yurtimizda

aholining salomatligini yaxshilash va mustahkamlash borasida katta ishlar qilinmoqda. Ayniqsa, xotin-qizlar sog'ligiga qayg'urish davlatimiz siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Mamlakatimizda bu borada qator vazifalar va chora-tadbirlar belgilanib, yildan-yilga ayollarga tibbiy xizmat ko'rsatish sifati yaxshilanmoqda, ajratiladigan mablag'lar ham sezilarli oshirilmoqda. Ayollar salomatligi jamiyat boyligi hisoblanar ekan, demak tug'ilgan kundan boshlab qizlarning sog'ligini saqlash va mustahkamlash yo'lida global va mahalliy miqyosda doimiy ko'mak va imkoniyatlar berilishi tabiiydir. So'nggi yillarda mamlakatimizda fertil yoshidagi ayollarning sog'ligini tiklash maqsadida bepul dori va vitaminlar bilan ta'minlanishi yo'lga qo'yildi. 2021 yilda ushbu vazifalarni bajarish uchun 30 milliard so'm ishlatilganligi, 2022 yil davomida tug'ish yoshidagi, homilador va bola parvarishidagi ayollarni dori va vitaminlar bilan ta'minlash uchun 100 milliard so'm ajratilishi ayollar salomatligiga yana bir muhim qadamdir. Kasallikni davolagandan ko'ra, uning oldini olish ma'qulligi hech kimga sir emas. Shuning uchun, davlatimiz rahbarining ko'rsatmasiga asosan, 9-12 yoshdagi o'smir qizlarni odam papillomasi virusiga qarshi emlash va boshqa turdagi vaktsinalari uchun 2022 yilda 200 milliard so'm ajratilganligi to'g'risida xushxabar xalqimiz tomonidan olqishlandi desak mubolag'a bo'lmaydi. Undan tashqari, 3 million nafar xotin-qizlarni onkologik skriningdan o'tkazishni tashkil etish va bu tadbirlar uchun davlat byudjetidan 40 milliard so'm ajratish belgilandi. Hech shubhasiz, davlatimizning ayollar o'rtasida kasalliklar profilaktikasi bo'yicha tizimli va davomli tadbirlari o'z natijasini beradi.

Reproduktiv salomatlik nafaqat ayolning, balki erkakning ham o'zidan sog'lom zurriyod qoldira olish davridagi salomatligidir. Ayniqsa, bu borada o'smir-yigit-qizlarning salomatligiga jiddiy e'tibor qaratish zarur. Bo'lajak onaning qachon va qanday sharoitlarda ona bo'lishini nazorat qilish, uning va tug'ilajak bolaning ham salomatligi uchun maqbul shart-sharoitlarni yaratish muhim. Hozirgi kunda bo'lajak onalar bo'lmish qizlarimiz, farzandini dunyoga keltirishdek o'ta mas'uliyatli vazifaga tayyorgarlik ko'rishda tibbiy jihatdan savodxonmi? Bu boradagi maxsus adabiyotlar, gazeta, jurnallar, shuningdek internetdan foydali bo'lgan ma'lumotlarni olish uchun xotin-qizlarimiz vaqt topa olishayaptilarmi? O'zlarining salomatligi yo'lida kerakli chora-tadbirlarni amalga oshirishmoqdami?

Reproduktiv salomatlik masalasi faqatgina tug'ruqlar oralig'i uch yildan kam bo'lmasligiga e'tibor qaratishdangina iborat emas. Balki u o'z ichiga kengroq vazifalarni qamrab oladi. Bunda asosiy e'tibor oila farovonligini ta'minlash, ularda ijobiy psixologik iqlimning hukm surishi, onalar va bolalar salomatligini saqlash, oilalarning tom ma'noda mustahkamligini ta'minlash kabilar nazarda tutiladi.

Albatta 16-17 yoshlardagi qiz bola organizmi hali to'la etilgan bo'lmaydi. Erta farzand ko'rish yosh ona salomatligiga ham, undan tug'ilajak bola salomatligiga ham ma'lum darajada xavf tug'dirishi mumkin.

Bo'lajak onalar bo'lmish qizlarimizning reproduktiv salomatliklarini muhofaza qilishni oilada, jamoatchilikda va barcha ta'lim muassasalarida keng ko'lamda amalga oshirish kerak. Albatta davlatimiz tomonidan yurtimizda bo'lajak onalarning salomatligini muhofaza qilish bo'yicha keng ko'lamda ishlar amalga oshirilmog'da. O'g'il-qizlarning salomatligi uchun maktablarda, barcha ta'lim muassasalarida targ'ibot-tashviqot ishlari olib boriladi, tibbiy ko'riklardan o'tkaziladi. Hozirgi jadallashgan zamonamizda kelajak avlodning etarli darajada salomat bo'lishi, millatning genetikasi, nasli sog'lom bo'lishi dolzarb muammolardandir.

O'spirinlik – nozik davr. Ayniqsa, ota-onalar va pedagoglar bu davrda bolalar bilan o'zaro munosabatda do'stona yo'l tutishlari kerak. Bu davrda o'spirin qizlar jadal o'sgani bois ularning organizmida turli xil a'zolarining muvozanati buziladi. Qiz bolalar reproduktiv salomatliklarining shakllanishida jismoniy va psixologik sog'lom bo'lishi masalalariga e'tiborni qaratish va bu yo'ldagi ishlarni ko'paytirish tajribasi ijobiy natijalar berishi aniqlangan.

Qiz bolalarda reproduktiv salomatlikning shakllanishiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi xavfli omillar qatorida ichki sekretiya bezlari va moddalar almashinuv jarayonlarining buzilishi, vaqtida ovqatlanmaslik, vegetativ asab tizimi kasalliklari, allergik kasalliklardir. Ushbu kasalliklarning natijasida, qizlarda tez-tez charchash, holsizlik, kamqonlik, tezda asabiylashish, yig'loqilik, quvvatning kamligi h.k. yuzaga keladi. Ularning oldini olishda oila va tibbiy xodimlar, pedagoglar tomonidan maqsadga qarab yo'naltirilgan chora-tadbirlarni amalga oshirish zarurligini uqdirib o'tish joizdir. Qiz bola organizmiga bulardan tashqari tamaki chekish, spirtli ichimliklar ichish, giyohvandlik kabi zararli odatlar o'zining salbiy ta'sirini ko'rsatadi. Ko'rsatib o'tilgan xavf omillar keyinchalik ularda homiladorlikning fiziologik kechishiga to'siq bo'lib, turli xil patologik tug'ruqlarga sabab bo'ladi. Kasallikni davolagandan ko'ra, uning oldini olish ma'qulligi hech kimga sir emas. Shuning uchun, davlatimiz rahbarining ko'rsatmasiga asosan, 9-12 yoshdagi o'smir qizlarni odam papillomasi virusiga qarshi emlash va boshqa turdagi vaktsinalari uchun 2022 yilda 200 milliard so'm ajratilganligi to'g'risida xushxabar xalqimiz tomonidan olqishlandi, desak mubolag'a bo'lmaydi. Undan tashqari, 3 million nafar xotin-qizlarni onkologik skriningdan o'tkazishni tashkil etish va bu tadbirlar uchun davlat byudjetidan 40 milliard so'm ajratish belgilandi. Hech

shubhasiz, davlatimizning ayollar o'rtasida kasalliklar profilaktikasi bo'yicha tizimli va davomli tadbirlari o'z natijasini beradi.

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 25 apreldagi "2022-2026 yillarda onalik va bolalikni muhofaza qilishni kuchaytirish" to'g'risidagi Qarori
3. Vazirlar Mahkamasining "Respublikada onalar va bolalarning salomatligini mustahkamlashga doir kompleks chora-tadbirlar dasturi to'g'risida"gi Qarori
4. A.G'afurov, A.Abdukaimov, J.Tolipova, O.Ishankulov, M.Umaraliyeva, I.Abduraxmovaning Biologiya kitobi
5. M.Vaxidova Reproduktiv salomatlik-bu nima manba: <https://xadicha.uz>
6. UNICEF-har bir bola uchun. Inklyuziv ta'lim manba: <https://www.unicef.org>
7. O'zME . Birinchi jild. Toshkent, 2000-yil
8. Ota- onaning majburiyatlari manba: <https://advice.uz>
9. Ona va bola skriningi 195-son 23.04.2004 manba :<https://lex.uz>